

Aan:
de voorzitter en leden van
Provinciale Staten van Drenthe

Assen, 5 juli 2022
Ons kenmerk 27/5.13/2022000980
Behandeld door team 3P
Onderwerp: Startnotitie Nationaal Programma Landelijk Gebied en Kamerbrief
'Perspectief voor agrarische ondernemers'
Status: Ter informatie

Geachte voorzitter/leden,

Op 10 juni 2022 heeft de Tweede Kamer de Startnotitie Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG) ontvangen van de minister voor Natuur en Stikstof en zond de minister van Landbouw een Kamerbrief met als titel 'Perspectief voor agrarische ondernemers'. In deze brief zetten wij uiteen hoe wij aan de slag gaan om een plan voor Drenthe te maken. Wij doen dit in een context waarin de beide brieven veel beroering hebben veroorzaakt en er nog geen perspectief wordt geboden. Daarom kiezen wij voor een aanpak van onderop waarmee we in beeld willen brengen welke reductie we kunnen realiseren.

U hebt inmiddels kennisgenomen van onze eerste reactie op beide Kamerbrieven (<https://www.provincie.drenthe.nl/actueel/nieuwsberichten/@141755/college-eist-duidelijkheid/>). Wij hebben de maatschappelijke beroering gezien die het verschijnen van de Startnotitie veroorzaakt heeft in de Drentse samenleving. Met name de veelbesproken kaart met de reductiepercentages in de verschillende gebieden uit de Startnotitie NPLG en het ontbreken van een duidelijk perspectief in de brief van de minister van Landbouw leiden tot veel onbegrip en onrust. Wij begrijpen dit goed. De doelen zijn ingrijpend, zeker wanneer dit voor agrarische ondernemers betekent dat hun toekomst op het spel staat. In onze gesprekken met vertegenwoordigers uit de landbouw wordt duidelijk dat zij grote zorgen hebben. Ook onze uitvoeringsorganisatie Prolander heeft tal van signalen van verontruste boeren ontvangen.

De Kamerbrief en de Startnotitie zijn gericht aan de Tweede Kamer. Hoewel ons college daartoe nog geen bericht heeft ontvangen, is wel duidelijk geworden dat het Rijk de provincies een grote rol toebedeelt in de realisatie van de stikstofreductie en de uitwerking van het NPLG.

Wij zijn ons er terdege van bewust dat er iets moet gebeuren aan de stikstofuitstoot. Als college van Gedeputeerde Staten spannen wij ons maximaal in voor stikstofreductie en daarmee het herstel van de natuur. De kaart met kleurtjes en percentages is daarbij voor ons niet leidend, het wettelijke doel wel. Wij gaan voor het beste plan voor Drenthe.

In deze brief zetten wij als college van Gedeputeerde Staten uiteen binnen welke kaders wij de brieven van de ministers lezen en hoe wij de brieven in relatie tot de Drentse aanpak zien. Wat ons betreft is dat een aanpak die past bij het gebied en zijn inwoners, waarbij gebruik wordt gemaakt van de kennis van onze inwoners, in het bijzonder onze boeren en de terreinbeherende organisaties, en waarbij ook de sociaaleconomische gevolgen worden meegewogen.

Wij schetsen de landelijke kaders

Wettelijk gelden de kaders zoals die in de Wet stikstofreductie en natuurverbetering (Wsn) zijn vastgelegd. Op grond van die wet moet de stikstofdepositie landelijk op minimaal 74% van stikstofgevoelige hectares in 2035 onder de kritische depositiewaarde (KDW) zijn gebracht. Voor 2030 is het wettelijk doel 50% onder de KDW en voor 2025 40%. De Wsn legt vast dat provincies hiertoe voor 1 juli 2023 een Gebiedsplan vaststellen, waarin zij hun bijdrage aan deze doelen vastleggen.

In het Coalitieakkoord van het huidige Kabinet is de doelstelling van 74% stikstofgevoelig areaal onder de KDW naar voren gehaald van 2035 naar 2030. De doelen voor stikstof worden met het Coalitieakkoord opgeplust met 'verbrede doelen' voor natuur, water en klimaat. Voor het bereiken van de doelen is een 'transitiefonds' voor het landelijk gebied aangekondigd dat volgens het Coalitieakkoord gevuld zou worden met een bedrag van € 25 miljard (waarop inmiddels enigszins gekort is). Voor het toetsen van de ecologische basis van alle plannen ('ecologische analyses') wordt een 'Ecologische autoriteit' ingesteld. Het Coalitieakkoord is echter nog niet in een wet vervat.

Het Coalitieakkoord is wel vertaald naar de Startnotitie NPLG, die op 10 juni 2022 is verschenen. Met deze startnotitie is duiding gegeven aan de opdracht die het Rijk ziet voor onze provincie om emissies uit stikstof terug te dringen.

In de media en in debatten gaat veel aandacht uit naar de kaart 'Richtinggevende emissiereductiedoelstellingen per gebied' in de Startnotitie NPLG. Het hoofddoel van de kaart was om aan te geven hoe het Rijk is gekomen tot een verdeling over de verschillende provincies. Wij vinden de kaart, vanwege de onduidelijkheid en het onzorgvuldig inkleuren van gebieden, geen goed uitgangspunt om richting te geven aan ons gebiedsproces. Inmiddels heeft de minister zelf ook al verklaard de kaart slechts als een hulpmiddel te zien. Voor ons als

provincie ligt dan ook de focus op het natuurherstel en het reduceren van de depositie op de stikstofgevoelige habitattypes.

Brief over perspectief voor agrarische ondernemers

In relatie tot de sociaaleconomische impact zou de brief van de minister van Landbouw van belang moeten zijn. De brief van de minister van Landbouw over 'Perspectief voor agrarische ondernemers' mist echter het perspectief dat individuele bedrijven verder helpt. Evenmin geeft het de provincies het instrumentarium dat de onderlegger is voor de gebiedsgerichte aanpak. Dit lijkt de minister als taak voor de provincies in het gebiedsproces te zien. Hiermee worden beide delen van de opgave (zowel de natuurverbetering als perspectief voor de landbouw) bij de provincie neergelegd.

Wij zien dit als een gemiste kans, omdat ondernemers hiermee grotendeels in onzekerheid worden gelaten over de wijze waarop de overheid wil bijdragen aan een duurzaam verdienmodel voor de diverse typen bedrijven in de sector en onduidelijk blijft wat de minister nu eigenlijk van de sector verwacht. Wij bepleiten dat agrarische ondernemers zelf mee richting kunnen geven aan het perspectief. Wij geven de landbouw in onze aanpak gelegenheid om daaraan bij te dragen. De randvoorwaarden hiervoor zullen door het Rijk moeten worden ingevuld.

Het perspectief is onmisbaar, gezien de vele opgaven die op de sector afkomen en waarover al zo veel onrust is ontstaan. De Tweede Kamer heeft de minister inmiddels opdracht gegeven om in september met een betere brief te komen met concrete voorstellen en maatregelen.

Koersdocument

Onze aanpak ten aanzien van de stikstofopgave is vastgelegd in het Koersdocument Drentse aanpak Stikstof dat uw Staten op 21 april 2021 hebben vastgesteld. In bijlage 3 van dat document zijn onze wettelijke rollen op het gebied van natuur opgenomen. In het Koersdocument is vastgelegd dat wij medio 2023 ons Gebiedsplan opleveren. Voor 2022 is voorzien dat wij komen met Gebiedsagenda's.

Onze aanpak ten aanzien van de stikstofopgave is vastgelegd in het Koersdocument Drentse aanpak Stikstof dat uw Staten op 21 april 2021 hebben vastgesteld. In bijlage 3 van dat document zijn onze wettelijke rollen op het gebied van natuur opgenomen. In het Koersdocument is vastgelegd dat wij medio 2023 ons Gebiedsplan opleveren. Voor 2022 is vooralsnog voorzien dat wij komen met Gebiedsagenda's. Na de zomer volgen nog aanvullende opgaven voor onder meer water en klimaat. Wij zullen hier in de planuitwerking rekening mee houden. Wij zullen daarbij bij het Rijk aangeven wat voor ons noodzakelijk is, zowel qua instrumentarium als financiën, om het Gebiedsplan te realiseren met de Drentse aanpak.

Drentse inzet

Wij zijn ons bewust van de rol die de provincie heeft bij het in stand houden van de leefbaarheid van het platteland. De aanpak heeft gevolgen in de omgeving: voorzieningen kunnen verdwijnen of panden komen mogelijk leeg te staan.

Waar het uiteindelijk om gaat is, dat wij met de gebiedsgerichte aanpak duidelijkheid bieden en een helder perspectief. De commissie-Remkes schreef het eindadvies 'Niet alles kan overal'. In de gebiedsgerichte aanpak voor de twaalf stikstofgevoelige Drentse Natura 2000-gebieden moet helder worden wat een reëel toekomstperspectief is voor het gebied en zijn omgeving.

Op basis van ons Koersdocument (pagina 9) willen wij met onze aanpak:

- een veerkrachtige natuur in stikstofgevoelige Natura 2000-gebieden realiseren (6.1, 6.2 HR);
- bijdragen aan een daling van de stikstofdepositie, eventueel aanvullend op of vervangend aan de bronmaatregelen van het Rijk (6.1 en 6.2 HR);
- de mogelijkheden onderzoeken om nieuwe ontwikkelingen op gang te brengen zonder natuur extra te schaden (6.3 HR).

Contouren van een Drentse invulling – input voor het gebiedsproces

Welk beleid wij concreet gaan voeren voor het reduceren van stikstofemissies moet in het komende jaar definitief gestalte krijgen en leiden tot een Gebiedsplan. Door de oogharen tekent zich inmiddels een benadering af die wij als werkversie meenemen in onze gebiedsprocessen. Let wel, dat is dus input voor de gebiedsprocessen, maar niet per se de uitkomst ervan.

1. Generieke benadering als basis

De basis voor stikstofreductie willen wij met generieke maatregelen leggen. Het gaat dan om innovatieve maatregelen die elke veehouder in Drenthe kan (of moet) nemen om zijn uitstoot te verminderen. De maatregelen die wij samen met de provincies Friesland en Groningen op 14 februari 2022 in het kader van het 'Laaghangend fruit' voor bekostiging door de minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) hebben ingediend, behoren hiertoe. Het gaat hierbij om managementmaatregelen op het boerenbedrijf. Hetzelfde geldt voor het hanteren van Kritische Prestatie-indicatoren (KPI-aanpak).

2. Natura 2000-gebieden

In stikstofgevoelige Natura 2000-gebieden zelf gaan wij uit van minimale emissies. Dit lijkt in Drenthe een beperkt onderdeel van de opgave. In de directe omgeving van de stikstofgevoelige Natura 2000-gebieden en verder daarvan af, is de opgave groter en kijken wij op basis van de staat van de natuur en de stikstofgevoeligheid in Natura 2000-gebieden naar de maatregelen die nodig zijn. Net als andere provincies zijn wij onaangenaam verrast door de indicatieve grote emissiereductie-opgave die het Rijk op NNN-gebieden heeft geprojecteerd. In NNN-gebied is lang niet overal sprake van een verband met stikstofgevoelige natuurtypen. Ook hier zijn de staat van de natuur en maatwerk leidend voor de maatregelen die genomen moeten worden.

3. Bijdrage andere sectoren

In het najaar komt het Rijk met doelen voor de sectoren mobiliteit, industrie en andere bedrijven. Wij brengen zelf ook de bijdrage in beeld die deze sectoren kunnen leveren aan de opgave voor stikstofreductie. Wij werken inmiddels aan een beleidsnotitie waarin wij het proces voor maatregelen een basis geven. Wij gaan daarbij ook het gesprek aan met de grootste uitstoters van stikstof vanuit de industrie. Voor mobiliteit is er onder andere voor de provinciale en rijkswegen

een potentieel om een bijdrage aan emissiereductie te leveren. Dit wordt momenteel in beeld gebracht.

Voortgang in Drenthe

De Gebiedsverkenningen stikstof zijn in november 2021 gepresenteerd. Ondertussen is ook de bezetting van de organisatie op het benodigde peil gebracht. De aangestelde gebiedsregisseurs zijn druk bezig met het leggen van contacten in de gebieden en het opzetten van gebiedsprocessen. De eerste concrete stappen daarin zijn gezet, in het bijzonder rond het Fochteloërveen.

Net als andere provincies werken wij momenteel aan natuurdoelanalyses en zetten wij in op een aanpak voor een dekkend meetsysteem voor emissie en depositie van NH₃ en NO_x. Een motie hierover is onlangs aangenomen in de Tweede Kamer.

Ondertussen werken wij door aan natuurherstel in de diverse gebieden. Uiteraard betreft dit de maatregelen die reeds in het Programma Natuur zijn opgenomen met een totale omvang van ruim € 70 miljoen voor de periode 2021 tot en met 2023. Ook hebben wij maatregelen ingediend voor de versnellingsmogelijkheden waarvoor de minister voor Natuur en Stikstof medio mei een openstelling heeft gedaan (onder andere het laaghangend fruit). Het door ons ingediende pakket aan maatregelen voor de periode 2022-2023 beslaat ruim € 76 miljoen, gericht op pilots in overgangsgebieden om stikstofgevoelige Natura 2000-gebieden, hydrologie en maatregelen die bijdragen aan toekomstgerichte landbouw, zoals de versnelling van maatregelen in het programma Boer Burger Natuur Drenthe. Na de zomer horen wij of en, zo ja, welke maatregelen uit dit pakket inderdaad financiering krijgen. De eerste ambtelijke geluiden over de kansrijkheid van het pakket zijn positief. Bij accordering zou uitvoering van deze maatregelen nog in 2022 in gang kunnen worden gezet.

Deze periode willen wij ook benutten om ons te beraden over ons grondbeleid. Gelet op alles wat op ons afkomt, lijkt het verstandig te zorgen voor een stevige grondpositie, met name ook om de regierol als provincie te kunnen invullen in de komende jaren en agrarische bedrijven op een nieuwe plek perspectief te bieden. Dit heeft consequenties voor het investeringskrediet grondbezit PNP. Wij komen dit najaar met een voorstel.

Tot slot

Wij leggen nu eerst prioriteit bij het zorgvuldig vormgeven van de gebiedsprocessen. Dat houdt in dat wij in gesprek gaan met alle direct betrokkenen en vertegenwoordigende partijen. De wettelijke kaders zijn voor ons uitgangspunt. Wij werken op de Drentse wijze aan onze opgave, waarbij het vanzelfsprekend is dat alle sectoren evenredig hun steentje bijdragen.

Wij betreuren het dat nu alle aandacht uitgaat naar de bijdrage van de agrarische sector, in de wetenschap dat ook voor mobiliteit en industrie in het najaar een opgave kenbaar wordt gemaakt.

In de brieven van beide ministers is geen aandacht voor de leefbaarheid, werkgelegenheid en bestaanszekerheid in het landelijk gebied. Wij zien dit als cruciaal onderdeel van het plan dat gaat over onze toekomst en gaan nadrukkelijk de sociaaleconomische gevolgen meewegen in onze regionale aanpak.

Wij roepen de minister nogmaals op om met ons te werken aan meer perspectief voor de landbouw zowel op korte als lange termijn en we roepen de minister op om de afspraken die gemaakt zijn over het legaliseren van de PAS-melders na te komen. We blijven in gesprek met het Kabinet over het maatwerk dat wij nodig hebben in de gebiedsprocessen.

Zo zetten wij ons samen in voor het beste plan voor Drenthe!

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Drenthe,

, voorzitter

, secretaris

Bijlagen:

1. Startnotitie Nationaal Programma Landelijk Gebied
2. Brief 'Perspectief voor agrarische ondernemers'
wa.coll.